

Stichting H³O

Sector Peuter- en Kinderopvang

Pedagogisch beleid 2022 – deel 2

Uitwerking fundament

Inhoud

INLEIDING	4
Missie	4
Visie	4
Waarden	4
Identiteit	4
UITWERKING	4
Kwaliteitskader	4
Continuïteit en stabiliteit	5
Gekwalificeerd en geschikt personeel	5
Pedagogisch medewerkers	5
Pedagogisch coach/beleidsmedewerker	6
Vrijwilligers	6
Oproepkrachten.....	6
Stagiaires	6
Professionele werk- en leergemeenschap	7
Stabiliteitsmeter uit de NCKO Kwaliteitsmonitor	7
Wet- en regelgeving	8
Vierogenprincipe	8
3 Uursregeling	8
Calamiteiten/achterwachtregeling	8
Mentor	9
'Emotionele veiligheid en welbevinden'	9
Plaatsings (wen)beleid.....	10
Kinderopvanglocatie 0-4 jaar.....	10
Opvang 4-13 jaar	10
'Ontwikkeling van persoonlijke en sociale competenties'	10
<i>Kinderopvang 0-4-jarigen</i>	11
Vaste-gezichtencriterium	11
0-3 maanden	11
3-12 maanden (baby's)	11
1-2½ jaar (Dreumesen).....	12
2½ - 4 jaar (Peuters)	12
<i>Buitenschoolse opvang 4-12-jarigen</i>	13
4-6 jaar (gr 1-2).....	13
6-8 jaar (gr 3-4).....	13
8-10 jaar (gr 5-6).....	14
10-12 jaar (gr 7-8)	14
'Overdracht waarden en normen'	15
<i>Waarden</i>	15
<i>en normen</i>	15

<i>Omgaan met seksualiteit en intimiteit</i>	15
'Gezondheid en fysieke veiligheid van kinderen'	16
Fysieke veiligheid	16
'Opvoedingspartner van ouders'	16
<i>Mentoren</i>	17
<i>IKC - Doorgaande lijn</i>	17
<i>Samenwerking</i>	18
<i>Beperkingen aan de opvang</i>	18
<i>Samenwerking met Veilig Thuis</i>	18
Vakantieopvang	19
Gebruik van extra dagdelen	20
Aanbieden en uitdagen	20
Aanbieden en uitdagen - Buitenspel	20
Aanbieden en uitdagen - De waarde van spelletjes en verhalen	21
Aanbieden en uitdagen - De rol van ICT	21
Huiswerk	22
Eten en drinken	22
Betrokkenheid van kinderen	23
Methodieken voor het stimuleren van ontwikkeling	23
Sociaal competenties 2-4 jaar	25
Uitwerking, toetsing en evaluatie	26
<i>Plaatsings- (wen)beleid</i>	26
<i>Kinderopvanglocatie 0-4 jaar</i>	26
<i>Opvang 4-13 jaar</i>	26

Inleiding

Stichting H³O, van opvang tot onderwijs

H³O is opgericht in 2006 als een nieuw initiatief met een lange geschiedenis in de Dordtse samenleving. Eén grote organisatie met kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang, basisscholen, speciaal basisonderwijs en een brede scholengemeenschap voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium. H³O is de grootste organisatie voor opvang en onderwijs in Dordrecht, met locaties in nagenoeg alle wijken van de stad, ruim 6400 kinderen van 0 tot 18 jaar en 700 personeelsleden.

Missie

H³O biedt vanuit de christelijke identiteit een ontwikkelingsproces op maat, waarin medewerkers hun talenten ontdekken, ontplooien en benutten om kinderen en jonge mensen zich te laten ontwikkelen tot verantwoordelijke, goed toegeruste wereldburgers.

Visie

H³O werkt aan een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn, waarin hoofd, hart en handen de leidraad vormen voor samen leven, werken en leren. H³O biedt warmte en veiligheid voor kinderen van 0 tot 18 jaar in een uitdagende, inspirerende omgeving. H³O is een betrouwbare, lerende organisatie die intern en extern verantwoording aflegt

Waarden

H³O is professioneel, innovatief, dynamisch en opbrengstgericht. Medewerkers zijn inclusief denkend, ruimte gevend, ambitieus, trots op de organisatie, open, respectvol, verantwoordelijk en solidair.

Identiteit

Onze identiteit kleurt wat we doen. Het is wie we zijn, overal en elke dag opnieuw. Het is ook de kern van ons bestaansrecht. De bron van waaruit wij werken is het christelijk geloof. Daar vinden wij de waarden en normen die we aan kinderen willen doorgeven, zoals verantwoordelijkheid, bewogenheid, naastenliefde, saamhorigheid, vergevingsgezindheid en goed rentmeesterschap.

Uitwerking

Kwaliteitskader

Dit pedagogisch beleidsplan vormt met andere documenten (strategisch beleidsplan, activiteitenplan, beleid veiligheid en gezondheid, stagebeleid, ouderbeleid en het accommodatiebeleid) het fundament voor de kwaliteit van de opvanglocaties van de IKC-locaties met de nadruk op de opvang en de doorgaande lijn naar de scholen. Tevens is het de leidraad voor het pedagogisch werkplan van elke kinderopvang-locatie.

Continuïteit en stabiliteit

Uitgangspunt is de situatie van het kind in combinatie met gezin, school en wijk. Dit is de basis voor het creëren van een veilige en uitdagende omgeving waarin het kind zich optimaal kan ontwikkelen. De opvanglocaties zijn gehuisvest in de basisschool en zij vormen samen het IKC. Door de integrale aanpak van opvang én onderwijs vormt H³O een betrouwbare en duurzame partner voor ouders en kinderen. Vanuit deze basisveiligheid worden kinderen gestimuleerd de wereld om zich heen te ontdekken, onder andere door kinderen van verschillende locaties samen deel te laten nemen aan activiteiten zoals tijdens de vakantieopvang.

De ontwikkeling die kinderen doormaken is erg belangrijk voor de verdere ontplooiing. De eigen emotionele basiszekerheid voor het latere leven wordt al op jonge leeftijd opgebouwd. Ieder kind kan zich daarbij ontwikkelen op zijn of haar eigen unieke wijze en in zijn eigen tempo.

De ontwikkeling van kinderen gaat onvermijdelijk door en daarom is het belangrijk dat ze de kans krijgen in een veilige omgeving alles te kunnen onderzoeken, uitproberen, herhalen en imiteren.

Vanuit de sector kinderopvang wordt getracht zoveel mogelijk kinderen deze veilige omgeving te bieden. Hierbij worden de mogelijkheden van pedagogisch medewerkers en locaties optimaal benut. De pedagogisch medewerkers spelen een belangrijke rol in het creëren van de basisveiligheid, het aanbieden van het juiste speelgoed en stimuleren van de interesse, concentratie, fantasie en vooral het plezier van het kind.

Gekwalificeerd en geschikt personeel

Voor de dagelijkse zorg aan de kinderen worden door H³O medewerkers ingezet met verschillende opleiding en achtergrond. Van alle medewerkers wordt door de organisatie verwacht dat deze een professionele en betrouwbare partner zijn voor ouders in de zorg voor en opvoeding van hun kinderen. Er wordt op alle locaties gewerkt met een team van vaste medewerkers die allemaal verantwoordelijk zijn voor het functioneren van de locatie en de zorg voor de kinderen. Hierbij wordt uitgegaan van de wettelijke normen zoals beschreven in de Wet Kinderopvang, aangevuld met de juiste mensen om het aanbod op die locatie op het niveau te brengen dat ouders van H³O kunnen verwachten. Alle medewerkers beschikken over een Verklaring Omtrent het Gedrag. Een VOG is een verklaring van de Minister van Veiligheid en Justitie waaruit blijkt dat het gedrag van een natuurlijk persoon of rechtspersoon in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak in de kinderopvang. Het aannamebeleid staat omschreven in het personeelsbeleid.

Pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers zijn gediplomeerd op minimaal MBO-3 niveau en hebben de formele verantwoordelijkheid voor de dagelijkse zorg aan de kinderen en het functioneren van de locatie. Het aantal pedagogisch medewerkers per stamgroep staat beschreven in de Wet Kinderopvang. Voor kinderdagopvang varieert dit tussen één pedagogisch medewerker op elke vier baby's tot één pedagogisch medewerkers op elke acht peuters. In de Buitenschoolse opvang geldt een normverhouding van één pedagogisch medewerker op elke tien kinderen tot 8 jaar en in stamgroepen van 8 jaar en ouder één pedagogisch medewerker op elke tien kinderen. Elke stamgroep heeft een team van vaste pedagogisch medewerkers. Wie deze pedagogisch medewerkers zijn, is op elke groep duidelijk zichtbaar middels een rooster of overzicht. De pedagogisch medewerker moet op 6 interactiekenmerken voldoende vaardigheden laten zien. De pedagogisch medewerker:

1. Vangt de signalen die kinderen afgeven op en reageert hierop op een manier die past bij de behoeften van het kind
2. Toont respect voor de eigen wil en gevoelens van kinderen.
3. Structureert en stelt grenzen.
4. Voert gesprekken met kinderen en weet met taal te ondersteunen wat zij doet.
5. Levert een bijdrage aan de ontwikkeling van nieuwe kennis en vaardigheden van de kinderen.
6. Leidt positieve en negatieve interacties tussen kinderen in goede banen.

Pedagogisch coach/beleidsmedewerker

Van het inzetten van hbo'ers wordt een kwaliteitsimpuls verwacht. In de brief van de minister van 25 november 2011 wordt expliciet het opbrengstgericht werken genoemd als een aspect waaraan de hbo'ers een bijdrage moeten leveren. Maar daarnaast gaat het ook om de kwaliteit van de uitvoering van vve in brede zin. Aan de hand van het Toezichtkader VVE van de Inspectie van het Onderwijs onderscheiden we de volgende aspecten:

- o Ouders
- o Kwaliteit van de educatie (aangeboden programma, pedagogisch klimaat, educatief handelen)
- o Ontwikkeling, begeleiding en zorg (binnen de groep, inbedding in bredere zorgketen)
- o Interne kwaliteitszorg
- o Doorgaande lijn

Vrijwilligers

In aanvulling op de pedagogisch medewerkers worden in de opvang van H³O vrijwilligers ingezet. Dit betreft overwegend mensen met affiniteit voor kinderopvang, maar niet de passende opleiding voor de functie van pedagogisch medewerker. In veel gevallen betreft het medewerkers die de opleiding volgen of overwegen deze te volgen. Een vrijwilliger staat nooit alleen of zelfstandig voor een groep kinderen, maar altijd als ondersteuning van de pedagogisch medewerker. De inzet van vrijwilligers maakt geen hogere bezetting mogelijk, wel is er meer aandacht voor kinderen mogelijk. Tevens biedt de inzet van dergelijke medewerkers, bij inzet van stagiaires, de mogelijkheid tijdens het opleidingstraject te investeren in de kwaliteit van toekomstige pedagogisch medewerkers.

Oproepkrachten

Bekende gezichten zijn vertrouwd. Daarom is het zaak dat de opvang zoveel mogelijk geboden wordt door dezelfde mensen. Het is echter niet altijd mogelijk met alleen het basisteam van de locatie gedurende het hele jaar de opvang te realiseren. Tijdens ziekte wordt dankbaar gebruik gemaakt van een vast team van oproepkrachten, daarbij streven wij ernaar dat zoveel mogelijk dezelfde personen invallen. Tijdens de vakantietijd is het vaste team van pedagogisch medewerkers vaak niet toereikend om de opvang te begeleiden, mede omdat pedagogisch medewerkers zelf ook met vakantie willen. Ook wordt, om verantwoord uitstapjes te kunnen ondernemen, het aantal pedagogisch medewerkers in deze periode uitgebreid. Daarom worden in deze periode oproepkrachten ingezet.

Stagiaires

Als instelling van opvang én onderwijs neemt H³O de opleiding voor pedagogisch medewerkers serieus. Het investeren in hoogwaardige kwaliteit begint immers al tijdens de opleiding. Door als organisatie een bijdrage te leveren aan de opleidingsmogelijkheden kan invloed worden uitgeoefend op deze kwaliteit. Daarom biedt H³O stagiaires de mogelijkheid binnen de locaties het werkveld goed te leren kennen en

beheersen. Een stagiaire is in opleiding en moet dus goed begeleid worden. Daarvoor volgen pedagogisch medewerkers van H³O opleiding en cursussen. Hoewel de stagiaire een leerproces doormaakt wordt al in dit stadium gelet op de kwaliteit van inzet. Inhoudelijke ontwikkeling vindt gedurende de stage plaats, maar aan werkhouding inzet en betrouwbaarheid worden al tijdens de stage eisen gesteld. Zo investeert H³O in de eigen toekomst en in die van de sector. De inzet van stagiaires betekent tevens dat de kinderen van de locatie een extra medewerker op de groep ervaren en ook op deze manier meer persoonlijke aandacht. De stagiaire leert in de praktijk alle taken die een pedagogisch medewerker kan aantreffen binnen de kinderopvang. Dit zijn verzorgende taken, zoals het eten en drinken verzorgen op de locaties, helpen bij de toiletgang, verschonen van de kinderen. Organiseren van activiteiten om de ontwikkeling van de kinderen te stimuleren of juist activiteiten organiseren die in de vrije tijd van de kinderen op de BSO uitgevoerd kan worden. Ook leert de stagiaire te observeren en gesprekken te voeren met ouders. Natuurlijk worden deze taak niet in een keer aan de stagiaire gegeven, maar zal zij/hij dit stukje bij beetje aanleren, eerst door intensieve begeleiding van de pedagogisch medewerkers, later steeds meer zelfstandig. Het uiteindelijke doel, zeker bij de stagiaires in het laatste stagejaar, is dat de stagiaire zelfstandig de opvanggroep kan leiden. Verdere informatie over de taken en de opbouw daarvan zijn te lezen in het stagebeleid van H³O.

De wet IKK geeft aan dat niet meer dan een derde van het personeelsbestand op een locatie formatief mag worden ingezet. In de dagelijkse praktijk van H³O betekent dat, dat stagiaires altijd boven de formatie staan. Zie hiervoor ook het stagebeleid van H³O. *Voor een periode van 6 maanden (ingaaend op 01-01-2022) geldt hiervoor een afwijking vanuit de brief van Staatssecretaris Wiersma. In deze periode mogen stagiaires als 2^e ingezet worden. H³O is in contact met de brancheorganisatie op welke manier we hier in de praktijk gebruik van kunnen maken.*

Professionele werk- en leergemeenschap

Als er iets bijdraagt aan een optimale ontwikkeling van jonge kinderen, dan zijn dat goede interactievaardigheden van de pedagogisch medewerker! Om deze reden zijn alle vaste medewerkers hierin getraind en hebben zij het Nederlandse taalniveau 3F behaald. Alle pedagogisch medewerkers die werken in de peuteropvang zijn VVE opgeleid, de BSO en kinderdagopvang pedagogisch medewerkers zijn of VVE opgeleid of worden opgeleid in taal- en interactievaardigheden. H³O faciliteert medewerkers zodat zij zich kunnen blijven bekwamen. Dit staat omschreven in het opleidingsbeleid.

Stabiliteitsmeter uit de NCKO Kwaliteitsmonitor

Er wordt gebruik gemaakt van de Stabiliteitsmeter uit de NCKO-kwaliteitsmonitor om de continuïteit en stabiliteit t.a.v. contacten met andere kinderen en met pedagogisch medewerkers te bewaken. De kwaliteit van de opvang zit 'in de feitelijke ervaringen die kinderen opdoen in hun interacties met de sociale en materiële omgeving' (Riksen-Walraven). In de kinderopvang, en evenzogoed dus in de buitenschoolse opvang, zijn daarvoor vier factoren bepalend: het kind zelf, de pedagogisch medewerkers, de andere kinderen en de materiële omgeving. Al die factoren hangen ook weer met elkaar samen. Of het voor een bepaald kind echt zo werkt, hangt natuurlijk wel weer af van zijn eigen interesses (het kind zelf), van wat aanwezige leeftijdgenootjes graag doen (de andere kinderen) en van de stimulansen die het wel of niet krijgt. De kwaliteit wordt in sterke mate bepaald door de interactievaardigheden van pedagogisch medewerkers: kunnen zij kinderen een veilig gevoel geven, ruimte bieden om te 'experimenteren', hen helpen om iets nieuws te leren en om goed met elkaar om te gaan.

In een vierjarencyclus worden locaties bezocht door een gekwalificeerde medewerker om via de NCKO-kwaliteitsmonitor een audit af te nemen. Het resultaat wordt besproken met de leidinggevende die hierop actie onderneemt.

Wet- en regelgeving

H³O maakt gebruik van eenduidige normen die afkomstig zijn uit wet en regelgeving. Sinds januari 2018 geldt de wet IKK. Deze wet is tot stand gebracht om de kwaliteit in de kinderopvang nog beter te maken. Deze wet is een toevoeging op al reeds bestaande regelingen. Alle belangrijke regelingen worden hieronder toegelicht.

H³O doet er alles aan om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen om de wet- en regelgeving te borgen binnen de beleidsvoering. In januari-februari 2022 volgt een scholingsdag wet- en regelgeving binnen de kinderopvang voor alle directeuren, pedagogisch coaches en de medewerkers van het bestuursbureau die betrokken zijn bij de kinderopvang.

Vierogenprincipe

De commissie Gunning deed in haar rapport van 2011 naar aanleiding van de zedenzaak in Amsterdam een aantal aanbevelingen om misbruik binnen kinderopvanglocaties zoveel mogelijk te voorkomen. Een van deze aanbevelingen betreft het Vierogenprincipe. Het Vierogenprincipe is verplicht binnen de kinderopvanglocatie. De bedoeling van dit principe is dat kinderen zoveel mogelijk in het gezicht-/gehoorveld van meer dan één volwassene zijn. Binnen de kinderopvanglocatie staat een pedagogisch medewerker nooit alleen.

Op de kinderopvanglocaties worden in principe twee pedagogisch medewerkers per groep ingezet. Wanneer dit niet mogelijk of wenselijk is (bij een laag kind aantal) worden er stagiaires ingezet.

Voor de buitenschoolse opvang is er geen verplichting het vierogenprincipe te hanteren daar het gaat om kinderen die ouder dan vier jaar zijn.

3 Uursregeling

Vanaf januari 2018 wordt de drie uursregeling vanuit de wet IKK, anders toegepast. Er zijn geen vastgestelde tijdsvakken meer waarbinnen afwijken van de beroepskracht-kindratio wel of niet is toegestaan. De locatie bepaalt dit voortaan zelf op basis van de voor de locatie beschikbare bronnen. De locatie legt de exacte tijden vast waarop er van de BKR wordt afgeweken in het locatie werkplan. Een voorwaarde die de wet hierbij stelt is dat minimaal de helft van het op van de beroepskracht-kindratio vereiste medewerkers wordt ingezet. Een locatie mag niet afwijken van de BKR als dit niet schriftelijk is vastgelegd in het werkplan.

Binnen H³O betekent dit dat we op het kinderdagverblijf gebruik kunnen maken van de drie-uursregeling. Voor de BSO geldt deze regeling alleen in de vakantieperiodes. Hoe de regeling per locatie wordt vormgegeven is terug te lezen in de locatiewerkplannen. Wij brengen de oudercommissie op de hoogte van de regeling, zij hebben het recht op het geven van advies. Tot slot worden alle ouders op de hoogte gebracht van de wijzigingen met betrekking tot de drie-uursregeling. De directeur van het IKC is hiervoor verantwoordelijk.

Calamiteiten/achterwachtregeling

Het kan voorkomen dat aan de randen van de dag of tijdens de pauze een pedagogisch medewerker voor een korte tijd alleen op de locatie aanwezig is. Volgens de wet is dat toegestaan op BSO-locaties. Wel hebben we een regeling voor deze situaties getroffen waarbij de veiligheid van de medewerker en de aanwezige kinderen wordt gewaarborgd. Op het moment dat een medewerker alleen op de locatie staat gaat de achterwachtregeling in, mocht zich een calamiteit voordoen dan wordt er beroep gedaan op de achterwacht. Vanaf het moment van de oproep moet de achterwacht binnen tien minuten op de locatie aanwezig zijn. In de werkplannen van elke locatie is opgenomen wie de achterwacht is, dit kan zijn een in de buurt wonende collega, collega's van

naastgelegen scholen, nabij gelegen sportclub etc. Wanneer de achterwachtregeling van toepassing is hangt deze zichtbaar bij de mededelingen.

Mentor

Elk kind dat wordt opgevangen binnen H³O krijgt een eigen mentor. Dit is altijd een van de pedagogisch medewerkers op de eigen groep van het kind. Zodra een kind start op een van de locatie wordt er direct een mentor toegewezen. In het kennismakings-/intakegesprek wordt aan de ouder bekend gemaakt wie de mentor van het kind is en wat dit inhoudt. In de meeste gevallen is het ook de mentor van het kind dat het eerste gesprek met de ouders voert.

De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders en in de BSO ook voor het kind zelf. Ouders kunnen met vragen over de ontwikkeling en het welbevinden bij de mentor terecht. De mentor volgt de ontwikkeling van het kind namelijk op de voet en houdt de observatiegegevens bij.

Binnen de peuteropvang voert de mentor periodieke gesprekken met de ouders, over de ontwikkeling van het kind. Binnen de BSO worden deze gesprekken gevoerd als daar behoefte voor is bij de ouders of de mentor zelf.

'Emotionele veiligheid en welbevinden'

Wanneer een kind één of meerdere dagen de opvang bezoekt, vormt deze vanaf dat moment een belangrijke plaats in de mentale ordeningsschema's van het kind. Deze invloed is niet te vermijden, maar met zorgvuldig en weloverwogen handelen door de pedagogisch medewerkers wel te sturen. Pedagogisch medewerkers kunnen zorgen voor een veilige en vertrouwde omgeving. Zij nemen weliswaar een duidelijk eigen positie in ten opzichte van het kind, het gezin en de school, maar maken tevens deel uit van de voortdurende wisselwerking die plaatsvindt in de leefwereld van het kind. Door op een juiste manier signalen uit te zenden naar en te ontvangen van het kind kan een bijdrage geleverd worden aan een optimale ontwikkeling en ontplooiing van het kind. Hierbij zijn een aantal randvoorwaarden voor het kind van groot belang.

In de kinderopvang moet het kind erop kunnen vertrouwen dat de werkelijkheid stabiel blijft. Een optimale samenwerking tussen opvang, gezin en school draagt hieraan bij. Kinderen kunnen vooruitlopen op wat op hen afkomt en zich daarop instellen. Een voorspelbaar dagritme is hierbij van belang, maar ook een betrouwbare en voorspelbare opstelling van pedagogisch medewerkers, liefst ook in overeenstemming met de opstelling die het kind kent van thuis en van school.

Het moet echter ook niet zo zijn dat kinderen, pedagogisch medewerkers, ouders en leerkrachten altijd hetzelfde doen. Dat kan ook niet. De werkelijkheid verandert door omstandigheden of door toedoen van het kind of de volwassene. Het is voor kinderen belangrijk te ervaren dat zij zelf ook invloed hebben op dit veranderen van de werkelijkheid. Dat kan door te reageren op positieve of negatieve gedragingen van het kind en door hier consequenties aan te verbinden. Deze consequenties moeten dan bij voorkeur wel voorspelbaar zijn, zodat het kind kan anticiperen op wat gebeuren gaat.

Kinderen zijn in staat om bij een betrouwbare en beïnvloedbare omgeving de samenhang tussen situaties en gebeurtenissen te ervaren en te onthouden. Zo ontwikkelt het kind strategieën die het gebruikt in het verdere leven. Dit ontwikkelen van strategieën begint al bij baby's die voor de moeder herkenbare verschillende manieren van huilen hanteren om boodschappen duidelijk te maken. Deze strategieën worden sterk beïnvloed door de manier waarop de significante volwassenen ermee omgaan. Een goed gehanteerd en betrouwbaar ontwikkelingsvolgmodel kan hierbij een belangrijk hulpmiddel zijn.

De eigenheid van het kind dient te worden gerespecteerd. Vanaf een leeftijd van 18 maanden leert het kind onderscheid te maken tussen ik (het zelf) en de ander. Dit betekent dat het kind betekenisvolle interactie met anderen aan kan gaan, maar deze eigenheid dient ook te worden gerespecteerd. Niet iedereen wil op hetzelfde moment hetzelfde beleven, hetzelfde aan de werkelijkheid veranderen, of hetzelfde doen. Dat is een lastig gegeven in groepswork zoals opvang en onderwijs. De persoonlijke aandacht voor kinderen, mogelijkheden voor keuzevrijheid in het aanbod en de betrokkenheid van de mentor bij ontwikkelingen in gezin en op school maken dat het opvangproces voor elk kind op unieke wijze verloopt. Deze persoonlijke aanpak is gedurende het traject van intake, opvang, begeleiding en informatie-uitwisseling met ouders en professionals de basis voor de werkwijze van H³O.

Plaatsings (wen)beleid

Wanneer een kind nieuw op een kinderopvanglocatie wordt geplaatst wordt er vooraf met de ouders een intake gehouden. Hierin worden allerhande zaken besproken rondom de opvang van hun kind. In dit gesprek komt het wenbeleid aan de orde. Het is zaak om dat goed af te stemmen met de ouders.

Kinderopvanglocatie 0-4 jaar

Kinderen kunnen op de kinderopvang 0-4 jaar maximaal twee keer twee uur komen wennen. Zo kan een kind eerst samen met de ouder(s) komen kijken en is het maar een korte periode alleen op de kinderopvanglocatie. Ouders hebben op deze manier ook de mogelijkheid even een tijdje mee te kijken alvorens ze hun kind hier voor een langere periode achterlaten. Wanneer kinderen eenmaal geplaatst zijn worden ze opgevangen door de pedagogisch medewerker. Zodra ouders binnen komen neemt de pedagogisch medewerker het initiatief tot contact, vraagt aan de ouder hoe het met het kind is, of het lekker heeft geslapen, en of er nog bijzonderheden of veranderingen zijn met betrekking tot het kind. Vervolgens gaat de ouder samen met het kind kort even spelen waarna het vertelt dat het gaat werken. Pedagogisch medewerkers helpen/begeleiden dit proces.

Opvang 4-13 jaar

Wanneer een kind voor het eerst op een BSO locatie wordt opgevangen wordt er de mogelijkheid geboden om eerst een keer te komen wennen op de BSO. Verder afspraken hierover worden gemaakt op de locatie door de pedagogisch medewerker. Als het kind daadwerkelijk geplaatst is wordt er op de BSO de tijd genomen om het kind voor te stellen aan de groep, wordt het kind bekend gemaakt met de ruimte van de BSO en wordt er verteld hoe de dag verloopt. Kortom het kind wordt bij de hand genomen om het wenproces zo prettig mogelijk te laten verlopen.

'Ontwikkeling van persoonlijke en sociale competenties'

De sector kinderopvang is gericht op de leeftijdsgroepen van 0-12-jarigen. Binnen H³O worden zij opgevangen in een van onze IKC's.

Een IKC bruist van 07.30 uur tot 18.30 uur. Vanaf het moment waarop de deuren open gaan zijn er activiteiten. De gehele dag zetten medewerkers zich in om kinderen van 0-12 jaar het beste te bieden op het gebied van onderwijs, zorg, ondersteuning en opvang, afgestemd op de mogelijkheden van ieder individueel kind. Ook staan de deuren open voor de ouders; hun betrokkenheid wordt groter en intensiever.

In de sector kinderopvang wordt in de leeftijdsgroep 0-12-jarigen onderscheid gemaakt in leeftijdsgroepen, gebaseerd op de ontwikkeling van de kinderen. Kinderen worden opgevangen in basisgroepen cq stamgroepen uitgaande van deze ontwikkelingsfasen. In

het aanbod aan de kinderen wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de stamgroep.

Kinderopvang 0-4-jarigen

Vaste-gezichten criterium

Binnen het kinderdagverblijf vindt op de opvang plaats van nuljarigen. Voor deze groep kinderen geldt dat het aantal vaste gezichten per 1-1-2018 wijzigt. Om de sociaal-emotionele veiligheid van elke baby te waarborgen worden er aan elk nuljarig kind twee vaste gezichten toegewezen. De vaste medewerkers houdt het kind goed in de gaten en kent de vaste rituelen en gewoontes van het kind. Dit komt de kwaliteit van opvang aan nuljarigen ten goede.

Indien uit de berekening van de BKR blijkt dat op de groep drie of meer pedagogisch medewerkers aanwezig moeten zijn, mag het maximaal aantal vaste gezichten drie zijn. Op ons kinderdagverblijf wordt dit verder uitgewerkt in het werkplan.

0-3 maanden

In deze leeftijd worden kinderen door H³O nog niet opgevangen. De allereerste opvang van het kind vindt altijd plaats bij de ouders. Wettelijke regelingen voorzien in een bevallingsverlof van tenminste 10 en ten hoogste 12 weken. In deze periode worden de primaire biologische en sociale relaties ontwikkeld en gestabiliseerd tussen ouders en kind. Het hechtingsproces wordt gestart met signalen vanuit de baby zoals lachen en huilen. Deze signalen worden nog niet op een vaste persoon gericht.

Eten en slapen staan in de eerste twee maanden van het leven centraal. Het ritme van eten en slapen zal in de begeleiding door de kinderopvang na de 3 maanden gebruikt worden als basis voor de verzorging van het kind. Dit wordt bij een intake besproken door de pedagogisch medewerkers van het KDV.

3-12 maanden (baby's)

In het eerste half jaar is het kind voornamelijk bezig met primaire levensbehoeften als eten, slapen en nabijheid van een (willekeurige) volwassene. Pedagogisch medewerkers van het KDV nemen op de dagen dat het kind aan hun zorg is toevertrouwd deze taak over van de ouders, kroelen met het kind en geven aandacht met basale spelletjes en liedjes. Hierbij wordt aangesloten bij het ritme zoals ouder(s) en kind dit thuis hebben ontwikkeld. Het kind leert de mogelijkheden verkennen van het eigen lichaam, ontwikkelt de basis van grove en fijne motoriek door het bovenlichaam op te richten, om te rollen en gericht te reiken naar zaken in aanvulling op de grijpreflex wanneer iets in de handen geplaatst wordt. Dit wordt ondersteund en gestimuleerd door de pedagogisch medewerkers van het KDV. Na 5-6 maanden gaat het kind zich minder richten op de aanwezige volwassene maar zich bezighouden met de fysieke wereld om zich heen. Op deze leeftijd wordt het aanreiken van speelgoed en het spelen van spelletjes belangrijk in de interactie tussen pedagogisch medewerker en kind. Het kind begint met omrollen, rechtop zitten en staan.

In de leeftijd tussen zes en negen maanden maakt het kind onderscheid tussen de eigen ouders en andere volwassenen en vertoont het kind scheidingsangst en weerstand tegen vreemden. We noemen de baby dan eenkennig. Eenkennigheid is een wat lastige periode voor alle partijen maar tevens het bewijs dat er een veilige hechting tot stand is gekomen. Vanuit het KDV wordt hierop ingespeeld door het inzetten van vaste pedagogisch medewerkers (mentor) als significante volwassene van het kind op het KDV. Deze mentor is vooral in de eerste maanden van de opvang intensief betrokken bij het kind. Vanuit positieve interactie tussen ouders en deze mentor kan het gevoel van veiligheid ook op het KDV gewaarborgd worden. Het feit dat kinderen op deze leeftijd doelgericht kunnen communiceren maakt interactie tussen pedagogisch medewerkers en

kind mogelijk, waardoor de dagelijkse verzorging beter kan worden ingericht op de wensen en behoeften van het kind.

1-2½ jaar (Dreumesen)

Het kind begint steeds meer van de wereld om zich heen te ontdekken en te verkennen, waarbij de significante volwassenen (ouders en pedagogisch medewerkers) het uitgangspunt vormen, maar waarbij de bredere context een steeds grotere rol gaat spelen. Veel kinderen leren in deze periode zelfstandig staan en lopen, hetgeen zowel in letterlijke als in figuurlijke zin een bredere kijk op de wereld tot gevolg heeft. Het kind kijkt vanuit een staande positie de wereld in (hoger, flexibel, driedimensionaal) en zaken die binnen het gezichtsveld liggen zijn bereikbaar. Kinderen leren veel nieuw gedrag door imitatie van de gedragingen die ze zien. Door het stimuleren van positief gedrag bij de kinderen van de groep wordt dus niet alleen het eigen gedrag van het kind, maar ook dat van de kinderen eromheen beïnvloed. Pedagogisch medewerkers van het KDV zijn dan ook meer dan in de baby-groep gericht op de sociale context, het groepsgedrag en de interactie tussen de kinderen. De opvoedende taak verschuift van het stimuleren van positief gedrag naar het stellen van grenzen. Dit geldt zowel voor de ouders, als voor de pedagogisch medewerkers van het KDV. Gedrag dat wel en niet geaccepteerd wordt verkend en verwerkt. Hierbij is het zowel voor de pedagogisch medewerkers als voor de ouders belangrijk consequent en voorspelbaar te zijn en het kind niet alleen te wijzen op 'verkeerd' gedrag maar het juiste gedrag te laten benoemen en te laten ervaren. Het kind leert structuren te doorzien, zowel in spel als in sociale interactie. Het laten oplossen van problemen in spelvorm en in de onderlinge interactie stimuleert dit inzicht.

Verbale communicatie en taalontwikkeling komen rond het tweede levensjaar sterk tot ontwikkeling. Ook hier wordt in de interactie en de (groeps-) spelletjes op ingespeeld. Fantasiespel wordt in deze leeftijd mogelijk en het stimuleren van de fantasie versterkt het vermogen om te gaan met abstracte zaken als taal, begripsvorming en moreel besef.

2½ - 4 jaar (Peuters)

In de peuterleeftijd vindt een omslag plaats van gedrag en interactie die afhankelijk zijn van volwassenen in de omgeving van het kind naar gedrag en interactie die bepaald worden door eigen keuzes en bewuste handelingen van het kind zelf. Het bewustzijn van de eigen persoonlijkheid maakt dat het kind in deze fase veel leert over zichzelf en de gevolgen van het eigen handelen. Vaak worden deze gevolgen ook geprojecteerd op de mensen om het kind heen (egocentrisme). Het kind leert door zelf te ervaren, maar kan ervaringen ook in relatie brengen met andere mensen. Dit vormt de basis voor morele ontwikkeling, waarbij het kind zowel de positieve kanten (zorgzaam zijn, andere kinderen helpen en troosten) als de negatieve kanten (agressie, andere kinderen bewust pijn doen) verkent. De rol van ouders en pedagogisch medewerkers in het besef van wat wel en wat niet acceptabel is, is in deze leeftijd groot, vooral als voorbeeldfiguur.

Omdat het kind de wereld om zich heen probeert te ordenen en te structureren is voorspelbaarheid belangrijk. De dag op het KDV/peuteropvang kent een duidelijke structuur en ritme, waarin nieuwe zaken worden afgewisseld met vertrouwde routine. Een peuter gebruikt spel om ervaringen uit het dagelijks leven te verwerken en te ordenen. Ervaringen die een grote impact hebben op het kind worden in het (fantasie)spel herbeleefd en geordend. Hier wordt dan ook in het KDV/peuteropvang voldoende ruimte voor geboden. Het kind is ook in staat aan het eind van de dag na te vertellen wat het heeft meegemaakt, afhankelijk van de verbale ontwikkeling.

Vanuit de identificatie met anderen en het bewustzijn van de eigen invloed op het eigen handelen is deze leeftijd zeer geschikt voor zindelijkheidstraining. Hoewel het initiatief hiervoor in eerste instantie bij de ouders thuishoort wordt vanuit het KDV/peuteropvang actief meegewerkt aan zindelijkheidstraining wanneer ouders hierom vragen.

In deze leeftijd kan een begin gemaakt worden met de voorschoolse educatie, waarbij het kind spelenderwijs wordt voorbereid op de overgang naar de basisschool. Hierbij wordt gewerkt aan de taalontwikkeling, motorische vaardigheden en het ritme van volbrengen van een taak of activiteit.

Buitenschoolse opvang 4-12-jarigen

In de leeftijd van 4 tot 12 jaar wordt naast het gezin en de opvang de basisschool een belangrijke factor in het leven van het kind. Op school wordt een groot deel van de tijd doorgebracht, wordt interactie aangegaan met een grote groep andere kinderen (leeftijdsgenoten, maar ook oudere en jongere kinderen) en professionals. In plaats van kinderdagopvang/peuteropvang wordt buitenschoolse opvang aangeboden, waarbij de taak van de opvang zich sterker dan bij de kinderdagopvang/peuteropvang meer gericht is op vrijetijdsbesteding. Afhankelijk van de grootte van een opvanglocatie bestaat de BSO-groep uit één of meer stamgroepen van maximaal 20 kinderen. Binnen deze stamgroepen zijn 4 leeftijdsgroepen te onderscheiden.

4-6 jaar (gr 1-2)

In de eerste periode van de basisschoolleeftijd denkt het kind nog egocentrisch en kan zich nog niet goed in anderen verplaatsen. Naarmate het kind zich verder ontwikkelt zoekt het meer de interactie op met leeftijdsgenoten, iets dat ook in de BSO gestimuleerd wordt.

Door volwassenen en anderen te imiteren, waarbij alle zintuigen een belangrijke rol spelen. Op deze manier ontwikkelt het kind voortdurend een grotere woordenschat en taalbegrip. Kinderen vragen voortdurend naar het wat en waarom, vragen die op eenvoudige wijze beantwoord moeten worden.

Het verschil in aanbod tussen de school en de buitenschoolse opvang is minder groot dan bij de oudere leeftijdsgroepen. Spel is ook in het kleuteronderwijs nog steeds een belangrijk onderdeel, waarbij spelenderwijs gewerkt wordt aan de ontwikkeling van taal, motorische vaardigheden en een begin gemaakt wordt met leren lezen en schrijven. Ook op de BSO wordt veel gebruik gemaakt van de verschillende zintuigen, door het samen lezen van prentenboeken, interactie bij verhalen vertellen en het maken van tekeningen of eenvoudige verf- of kleiwerkjes.

De kinderen hebben behoefte aan een veilige en voorspelbare omgeving en vaste structuren. Hiermee wordt rekening gehouden door de pedagogisch medewerkers, waar mogelijk wordt aangesloten of voortgegaan op hetgeen de kinderen op de kleuterschool hebben gedaan. In deze leeftijd is het kind nog zeer beweeglijk en heeft het een korte spanningsboog. Activiteiten worden hierop afgestemd door afwisseling tussen rust en beweging.

6-8 jaar (gr 3-4)

In deze leeftijdsfase is het kind nieuwsgierig, leergierig en zelfbewuster. Ze willen steeds meer weten en zijn niet direct tevreden met eenvoudige antwoorden. Het kind heeft behoefte aan een duidelijke structuur in gewoonten en de dagelijkse routine. Het kind ontwikkelt zich zowel fysiek als cognitief en is hierdoor sneller moe, onevenwichtig en heeft nog veel behoefte aan beweging. Lang stilzitten is een opgave, de kinderen krijgen dan ook de ruimte om even af te reageren na een dag op school.

Kinderen worden wat minder afhankelijk van de pedagogisch medewerkers voor het aanbieden van vermaak, ze gaan steeds meer zelf de wereld ontdekken, onder andere omdat ze hebben leren lezen. In plaats van de wat en waarom vragen, wordt nu meer doorgevraagd naar het hoe. Deze vragen moeten onderbouwd en eerlijk beantwoord worden ook als de pedagogisch medewerker het antwoord even niet weet.

Belangrijk hierbij is dat niet alle vragen beantwoord hoeven en moeten worden zoals wij op een volwassen manier ernaar kijken. Bij heel specifieke vragen, zoals wat gebeurt er met je als je dood bent o.i.d. is het goed om eerst door te vragen om erachter te komen wat het kind ervan wil weten. Hiermee bescherm je het kind voor details of onderdelen die het liever nog niet gehoord had etc. dit geldt ook voor jongere kinderen.

De behoefte aan herhaling maakt plaats voor behoefte aan variatie, die ook door het kind zelf gezocht kan worden. Het geheugen van het kind is beter ontwikkeld en de kinderen kunnen verbanden leggen tussen verschillende dingen. De afhankelijkheid van het direct zichtbare of tastbare neemt af, maar het besef van tijd en afstand is beperkt. Hierdoor is het kind gevoelig voor het waargebeurde en neemt de fantasie wat af. Volwassenen worden rolvoorbeelden, zowel de mensen die dicht in de buurt zijn (ouders, leerkrachten, pedagogisch medewerkers) als helden of personages uit film of boeken. Het samen spelen en ondernemen van groepsactiviteiten is in deze fase al goed mogelijk, maar competitievormen moeten nog vermeden worden. Het denken over winnen en verliezen is nog rechtlijnig en kan nauwelijks gerelativeerd worden. Hetzelfde geldt voor het besef van goed en kwaad, waarbij kinderen ook letten op het overtreden van de regels door anderen en de reactie van pedagogisch medewerkers daarop.

8-10 jaar (gr 5-6)

Naarmate het kind ouder wordt, ontstaat een verstandelijke basis, waardoor steeds meer wordt ingegaan op de overdracht van kennis en informatie. Het kind kan langer stilzitten en aandachtig bezig zijn met een verhaal of een taak. Ook de verwerking van verhalen of ideeën in knutselwerkjes en (toneel)spel kan langer duren en kan afgemaakt worden.

Hiervoor wordt ook tijdens de opvang voldoende tijd en (eigen) ruimte geboden. De wereld wordt ontdekt, en er is grote belangstelling voor avonturen, heldenverhalen of spannende verhalen. Vrijwel alle kinderen hebben een of meerdere helden. Over deze helden kunnen ze veel informatie verwerken, onthouden en delen. Er vindt een overgang plaats van een centrale functie voor gezin en ouders naar de groep en vriendjes. Het kind vindt de veiligheid in de groep waarmee samen dingen ondernomen worden. Een veilig groepsklimaat op de BSO is dan ook van groot belang. Naast groepsactiviteiten beginnen in deze leeftijd groepssporten een belangrijke rol te spelen. Dit heeft ook te maken met de rustige groei in deze periode, waardoor het kind meer energie heeft om te sporten. Indien mogelijk kan sport op de BSO aangeboden worden of het kind naar een sport gebracht worden.

Kinderen leren in deze leeftijdsfase meer verantwoordelijkheid dragen, maar hebben ook besef van fouten van de ander, ook van de eigen ouders en mede-opvoeders. Het gevoel voor recht en onrecht ontwikkeld zich sterk, waarbij onrecht niet geaccepteerd wordt. De kinderen leren echter ook verschillen tussen mensen begrijpen en accepteren, kunnen ruzies voorkomen en helpen oplossen.

10-12 jaar (gr 7-8)

De oudste groep heeft de meeste cognitieve en sociaal-emotionele handvatten, maar van hen wordt ook het meest gevraagd. Zowel op school als in de leefomgeving wordt in hoog tempo het blikveld verruimd, waarbij het kind zijn of haar eigen weg zal moeten gaan vinden. De pedagogische taak wordt ingevuld vanuit het gesprek waarbij kind en volwassene elkaar helpen de grenzen te verleggen.

Zowel binnen het gezin en de school als de opvang wordt de kinderen een stuk ruimte geboden, waarbinnen zij zelf hun eigen weg kunnen gaan.

Kinderen in deze leeftijd:

- Stellen zich onafhankelijker op van ouders en mede-opvoeders;
- Toetsen ouders en opvoeders op echtheid en authenticiteit;

- Stellen hun eigen leerdoelen vast;
- Zijn steeds beter in onderhandelingsvaardigheden;
- Vormen hun wereld steeds meer op basis van informatie afkomstig van televisie, internet, muziek en leeftijdsgenoten;
- Leren multitasking.

De kinderen ontwikkelen zich fysiek naar de bekende aspecten van puberteit, zoals ongelijke groei, seksueel ontwaken, mentale labiliteit. De kinderen zijn de oudsten van hun huidige leefwereld, maar moeten zich ook gaan voorbereiden op een nieuwe fase, de middelbare school, waar zij weer de jongsten zijn. Kinderen in deze leeftijdsfase hebben er sterke behoefte aan eerlijk en serieus behandeld te worden door de volwassenen om hen heen en willen betrokken worden bij het ontwikkelen van aanbod in de BSO. Sterke behoeftes aan uitdaging en rust wisselen elkaar af en moeten in het aanbod worden bevredigd. Het kind gaat zich afzetten tegen de door de volwassenen gevestigde orde en zoekt meer de isolatie van de eigen groep. Hier moet binnen de BSO voldoende ruimte voor zijn, terwijl volledige isolatie van de overige kinderen of van de pedagogisch medewerkers voorkomen moet worden.

'Overdracht waarden en normen'

Waarden.....

Van een Christelijke organisatie wordt vaak verwacht dat deze een duidelijke boodschap heeft op gebied van overdracht van waarden en normen. Dit is een maatschappelijke opdracht voor elke organisatie die met (jonge) mensen werkt en een opdracht die H³O invult vanuit de Christelijke identiteit van de stichting. De Bijbelse boodschap en de waarden en normen die daaruit spreken vormen een leidraad in het handelen van pedagogisch medewerkers en bij de invulling van de pedagogische taak.

Centrale waarden hierbij zijn begrippen als:

Inclusief denken, ruimte geven, warm, respectvol en solidair omgaan met elkaar. Deze waarden worden door medewerkers uitgedragen en spelenderwijs op de kinderen overgedragen.

en normen

De Christelijke achtergrond betekent ook dat van de hier genoemde waarden normen en omgangsvormen worden afgeleid. Van zowel medewerkers als kinderen wordt verwacht dat ze deze normen en omgangsvormen respecteren en zich eraan houden. De normen van stichting H³O wijken niet af van veel normen die in de Nederlandse samenleving algemeen geaccepteerd zijn en zijn altijd gebaseerd op (christelijke) waarden. Uit de bijbel ook kan normatief handelen afgeleid worden, zonder daarbij de achterliggende waarden te kunnen benoemen.

H³O streeft een zingevend proces van opvang en onderwijs na, waarbij kinderen *zin* krijgen in het leven, in beide betekenissen van het woord. Plezier en verantwoordelijkheid kunnen zeker binnen de opvang verbonden worden, waarbij het één het ander niet uit kan en mag sluiten.

Omgaan met seksualiteit en intimiteit

Seksualiteit, intimiteit zijn in professionele contexten altijd een beladen onderwerp. Te vaak worden ouders, kinderen en medewerkers geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag, soms met verstrekkingen gevolgen. Uiteraard beschikt ook H³O over protocollen en werkinstructies voor de preventie van of reactie op fysiek of seksueel misbruik (meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling). Kinderen kunnen op verschillende manieren tijdens de opvang in aanraking komen met seksualiteit en intimiteit. Dit kan

variëren van kinderverliefdheid op een pedagogisch medewerker tot ongewenste intimiteiten. De medewerkers zijn hierop alert, ook in preventieve zin. Het ontdekken van seksualiteit in verschillende gradaties hoort bij de leeftijden en het is niet mogelijk of wenselijk dit geheel uit te sluiten. Peuters spelen doktertje en kinderen in de basisschoolleeftijd kunnen vragen hebben of verliefd zijn. Hier wordt op een professionele wijze op gereageerd en waar nodig worden ouders betrokken. Alleen in samenwerking met de ouders en de school kan optimale veiligheid aan de kinderen geboden worden. Dit kan ook betekenen dat medewerkers ouders aanspreken op kleding of gedrag van hun kind. Hierbij wordt van zowel de medewerker als de ouder verwacht dat het belang van het eigen kind en van andere kinderen voorop staat en de door de stichting gehanteerde richtlijnen worden gerespecteerd.

'Gezondheid en fysieke veiligheid van kinderen'

Een stamruimte in het kinderdagverblijf, peuteropvang of de Buitenschoolse opvang is een onderdeel van de leefwereld van kinderen. Dat komt ook naar voren in de aankleding, inrichting en uiteraard de aanwezigheid van speelgoed. De ruimtes vormen een warm, vrolijk en kleurrijke omgeving waar kinderen gestimuleerd worden om te spelen en te ontdekken. Speeltoestellen vormen met name voor de jongere kinderen een geliefd onderdeel hiervan. Bij het gebruik van speeltoestellen (zoals glijbanen, speelhuisjes, klimtoestellen enz.) wordt gelet op de mogelijkheden en veiligheid van de locatie en het toestel. Voor de oudere kinderen zijn er mogelijkheden om te ontspannen, met vriendjes of vriendinnetjes samen te spelen en avonturen te beleven. Jonge kinderen wordt een veilige en overzichtelijke speelomgeving aangeboden, terwijl de pedagogisch medewerkers de oudere kinderen het gevoel geven dat ze ongestoord hun avonturen kunnen beleven, terwijl ze geen moment uit het oog verloren worden.

Bij de aanschaf van speelgoed wordt gezocht naar voldoende variatie in aanbod en een balans tussen speelgoed dat alleen maar leuk is en speelgoed dat een bijdrage levert aan de ontwikkeling van het kind. Speelgoed dat niet meer voldoet wordt vervangen of er wordt speelgoed tussen locaties uitgewisseld, zodat met enige regelmaat uitdagend en nieuw speelgoed aangeboden wordt. H³O kiest bewust voor het aanbieden van speelgoed dat aansluit bij positief samenspel van kinderen. Destructief of agressief speelgoed of spel wordt vermeden. Daarnaast voldoet het speelgoed zoveel mogelijk aan de gestelde eisen vanuit de NCKO-monitor (zoals, multiculturele materialen, levensecht materiaal e.d.).

Fysieke veiligheid

Wij vinden een veilige opvangplek voor alle kinderen heel gewoon. Onze medewerkers houden scherp in de gaten of de binnen- en buitenruimte van de locatie veilig is voor spelende kinderen. Om steeds kritisch te blijven kijken en de zaken goed geregeld te hebben maken we binnen H³O gebruik van het beleidsplan Veiligheid & Gezondheid. Hierin is opgenomen welke grote risico's er op de locatie zijn en belangrijker wat we doen om die risico's te beperken. Daarnaast willen wij de kinderen leren om te gaan met kleinere risico's. Ook deze zijn beschreven in het locatie specifieke beleidsplan. Door middel van een beleidscyclus houden we het plan steeds actueel. We maken hiervoor onder andere gebruik van de QuickScan van Stichting Consument en Veiligheid. Het beleidsplan Veiligheid en gezondheid is voor ouders inzichtelijk op de locaties.

Op alle locaties werken medewerkers die geschoold zijn in kinder-EHBO en een BHV diploma.

'Opvoedingspartner van ouders'

De relatie tussen opvang en ouders begint als het goed is altijd op een gespannen voet. Als ouders hun kind voor het eerst naar de kinderopvang brengen, staan ze (weer) een

stukje van de dag en de opvoeding van hun kind af aan een ander. Het is voor de professionals van H³O dan belangrijk te zorgen dat dit stukje zorg in optimale aanvulling op de thuissituatie wordt geboden. Voor een kind zijn de ouders onmisbaar en onvervangbaar. Dat is dan ook niet de rol van de opvang. Hoewel H³O uitgaat van de eigen waarden, normen en pedagogische uitgangspunten blijft de opvoeding van het kind vooral een verantwoordelijkheid van de ouder, waarin de pedagogisch medewerkers van de opvang een professionele aanvulling vormen op deze opvoeding.

Door regelmatig contact, tijdens ouderavonden, maar ook dagelijks bij het ophalen van het kind zorgen pedagogisch medewerkers dat de relatie tussen thuis en opvang voor het kind, maar ook voor de ouder helder blijft. Ouders kunnen hieraan bijdragen door aan het eind van de dag met het kind te bespreken wat het die dag gedaan heeft. Voor informatie aan en afspraken met de ouder is altijd de mentor beschikbaar.

Pedagogisch medewerkers valt soms eerder op of de ontwikkeling of het gedrag van het kind afwijkt van het gebruikelijke. Zorg over het kind wordt altijd gemeld en besproken met de ouder. Ook als de ouder het gevoel heeft niet goed te weten hoe te handelen of te reageren kunnen de pedagogisch medewerkers een advies geven op basis van de eigen ervaringen met het kind. Pedagogisch medewerkers zijn echter geen pedagogen. Voor echte opvoedingsondersteuning zijn andere instanties beschikbaar, ook binnen het netwerk van de opvang.

H³O hecht waarde aan het vergroten van ouderbetrokkenheid binnen het IKC. Er is aangetoond dat goed partnerschap met ouders de ontwikkeling en leerprestaties van kinderen positief beïnvloedt. Kinderen doen het beter op school als de ouders en professionals van de peuteropvang, het kinderdagverblijf, BSO en de school bij elkaar betrokken zijn en de interactie thuis optimaal is.

Mentoren

Elk kind dat wordt opgevangen heeft een eigen mentor. Dit is een pedagogisch medewerker die als specifieke taak heeft de ontwikkeling en het welbevinden van het kind te volgen en te stimuleren. De mentor is ook het voornaamste aanspreekpunt voor de ouders. Bij het toewijzen van een mentor wordt rekening gehouden met de relatie tussen pedagogisch medewerker en kind, een kind moet zeker in de mentor een vertrouwenspersoon hebben en daar spelen naast professionele kwaliteiten persoonlijker kenmerken een rol. De mentor wordt in de eerste drie maanden van de opvang toegewezen en bekend gemaakt aan de ouders.

IKC - Doorgaande lijn

Doelstelling van H³O is een doorgaande lijn van opvang en onderwijs voor kinderen en jongeren van 0-18 jaar. Dat wordt onder meer vormgegeven door centra waar opvang en onderwijs volledig geïntegreerd zijn en de scheidslijn alleen bestaat in het aanbod, maar niet in de samenwerking binnen de locatie en met de ouders.

De doorgaande lijn van 0-12 is zeker zichtbaar in de opeenvolging van kinderdagopvang, peuteropvang en buitenschoolse opvang. Waar mogelijk wordt al vanaf het kinderdagverblijf samengewerkt tussen opvang en onderwijs. Het aanbod voor het kind van 0 tot 12 jaar gerealiseerd in één centrum kent veel voordelen. Er blijven in elke fase vertrouwde personen beschikbaar, al dan niet op de achtergrond en het kind kan tijdig bekend en vertrouwd raken met de volgende stap die het gaat maken. Er zijn echter ook (pedagogische) risico's aan verbonden. Als het kind alleen maar kennis maakt met een beperkte leefwereld, kan het onvoldoende voorbereid worden op de maatschappij en de overgang naar het voortgezet onderwijs. H³O is zich bewust van dit risico en voorkomt dit onder andere door kinderen mee te nemen naar buiten en hen kennis te laten maken met de omgeving om hen heen. Uitjes naar een museum, een kinderparadijs of samen de natuur in. De doorgaande lijn biedt echter een veilige basis en een vertrouwd

startpunt om de wereld te verkennen en te ontdekken. Pedagogisch medewerkers van de opvang en leerkrachten in het onderwijs stimuleren dit gezamenlijk vanuit een op het kind afgestemde gezamenlijke aanpak. Binnen deze aanpak wordt ook de overgang naar het Voortgezet Onderwijs betrokken, onder andere door activiteiten voor kinderen in de basisschoolleeftijd te organiseren op of in samenwerking met de locaties van het Insula College.

Samenwerking

Niet elke opvanglocatie van H³O is gevestigd in de school waar het kind gebruik van maakt. Naast de primaire samenwerkingspartner waar opvang en onderwijs in dezelfde omgeving gesitueerd zijn wordt met scholen van H³O, maar ook met scholen van andere besturen samengewerkt. De wijze van samenwerking met scholen van primair onderwijs wordt beschreven in het pedagogisch werkplan. Ook in deze samenwerking vormt de sector Kinderopvang voor zowel ouder als onderwijs een betrouwbare en coöperatieve partner. Verschillen in aanpak en grenzen van mogelijkheden spelen in de samenwerkingsrelatie echter een grotere rol dan bij een geïntegreerd centrum voor opvang en onderwijs. Getracht wordt de gevolgen hiervan voor ouders zo beperkt mogelijk te houden.

Beperkingen aan de opvang

H³O is een organisatie voor opvang en onderwijs aan alle kinderen, ook kinderen die wat meer aandacht vragen. Er zijn echter beperkingen aan de professionele mogelijkheden van de locaties. Binnen de kinderopvang zijn pedagogisch medewerkers werkzaam die zijn opgeleid voor het verantwoord opvangen en begeleiden van groepen kinderen, maar niet voor het begeleiden van kinderen met ernstige gedragsproblemen of een ernstige beperking. Waar mogelijk wordt met aanvullende scholing en de inzet van deskundigen ook aan kinderen die meer zorg vragen maar het is niet mogelijk kinderen te begeleiden die individuele begeleiding behoeven of die de sociale samenhang van de opvang of de (emotionele) veiligheid van andere kinderen in gevaar brengen. In voorkomende gevallen wordt overlegd tussen de pedagogisch medewerkers van de locatie, het management en een pedagoog in hoeverre het verantwoord is een kind te plaatsen of te laten blijven bij de opvang.

Hier wordt altijd gekeken naar de situatie die op dat moment van toepassing is. Het kan voorkomen dat de ene locatie meer kinderen met (gedrags-)problemen kan opvangen dan de andere. De wijze waarop de verschillende locaties en teams omgaan met gedrag, grenzen en kinderen met (gedrags-)problemen wordt beschreven in het werkplan van de locatie.

Samenwerking met Veilig Thuis

Bij gegronde vermoedens van ernstige misstanden wordt contact opgenomen met Veilig Thuis. In eerste instantie wordt op basis van het advies van Veilig Thuis een gesprek gevoerd met de ouders, levert dit onvoldoende verbetering op, dan wordt een melding gedaan. Hierop wordt door Veilig thuis actie ondernomen, waarbij de ouders direct en op een open manier betrokken worden. H³O volgt hierbij een vastgesteld protocol meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, dat is op te vragen bij het secretariaat.

Opvang in stamgroepen (dagopvang) of basisgroepen (BSO)

Kinderen worden bij H³O opgevangen in stamgroepen/basisgroepen. Dit zijn vaste kleinere groepen, gebaseerd op de leeftijd en aanwezigheid van de kinderen met vaste pedagogisch medewerkers die de groep begeleiden, waaronder één mentor voor elk kind. Bij het samenstellen van de stamgroepen/basisgroepen wordt gelet op kinderen die goed met elkaar samen kunnen spelen, eenzelfde leeftijd hebben en zo veel mogelijk op dezelfde dagen aanwezig zijn. Ook wordt waar mogelijk rekening gehouden met het bij elkaar plaatsen van vriendjes en vriendinnetjes en broertjes en zusjes. Dit wordt tijdens

het intakegesprek en tijdens de oudergesprekken met de ouders besproken. De samenstelling van de stamgroep/basisgroep kan dan ook in de loop van de opvangperiode variëren. Bij het samenstellen van de stamgroepen/basisgroepen spelen ook wettelijke bepalingen een rol. In de wet kinderopvang is de maximale groepsgrootte voor de verschillende leeftijdsgroepen aangegeven. Deze is afhankelijk van de leeftijd van de kinderen in het algemeen en van een homogene of heterogene samenstelling qua leeftijd van de groep. Hierbij worden verschillende formules gehanteerd voor de dagopvang en voor de buitenschoolse opvang. Voor een precieze weergave verwijzen we naar het besluit op de kinderopvang bijlage 1, tabel 1 en 2.

Indien de eigen locatie niet elke dag geopend is, kunnen kinderen opgevangen worden in een gecombineerde groep op een andere locatie. Dit valt onder locatie-overstijgende opvang. Locatie-overstijgend opvangen is mogelijk, als in het contract met ouders is opgenomen in welke situatie en/of wanneer het kind waar wordt opgevangen. H³O heeft deze mogelijkheid als volgt opgenomen in het contract met ouders:

Locatie-overstijgende opvang

Vanaf 1 januari 2020 is het verplicht dat u via het contract geïnformeerd bent over het al dan niet plaatsvinden van locatie-overstijgende opvang. Bij H³O vindt locatie-overstijgende opvang plaats tijdens de vakantie-BSO. Dit betekent dat uw kind(eren) tijdens de vakantie naar een andere BSO-locatie van H³O gaat. H³O heeft vaste clusters van BSO-locaties waar vakantie-BSO plaatsvindt en die samengevoegd kunnen worden. De volgende locatie-overstijgende opvang kan plaatsvinden:

- BSO Eden, BSO Fontein gaan naar BSO Prinses Julianaschool
- BSO Het Kristal gaan naar BSO De Sterrekijker
- BSO Regenboog, BSO Eden, BSO Pr. Julianaschool, BSO Fontein, BSO Bavinck, BSO Belhamels en BSO Sterrekijker gaan naar BSO Repelaer

Via de leidsters op de locatie wordt u gevraagd schriftelijk toestemming te geven voor deze locatie-overstijgende opvang.

Activiteiten buiten de stamgroep/basisgroep

H³O vindt het belangrijk de interactie tussen kinderen mogelijk te maken en te stimuleren. Hiervoor worden geregeld activiteiten ondernomen buiten de eigen stamruimte of buiten de eigen stamgroep. Bij deze activiteiten wordt de kind-leidsterratio (het aantal kinderen per pedagogisch medewerker) beperkt. Dit wordt per situatie beoordeeld. Dit is afhankelijk van de leeftijd van de kinderen en het type activiteit. Voor peuters en voor uitjes verder weg zal één medewerker per 7 kinderen worden ingezet en gaan we ervanuit dat er een begeleider is voor twee peuters. Hiervoor worden naast gediplomeerde krachten ook vrijwilligers ingezet.

De aard van de activiteiten is voor elk IKC verschillend, dit kan zijn een uitstapje naar de speeltuin of de kinderboerderij voor de afsluiting van het schooljaar, of juist een uitje naar een museum met de kinderen van de BSO. Ook kan er binnen het IKC een uitstapje gemaakt worden naar een andere klas/ruimte om daar deel te nemen aan een gezamenlijke activiteit. Er is geen eenduidige beschrijving te geven in het algemeen beleid over de precieze activiteiten buiten de stamgroep. Dit is verwerkt in het locatie specifieke werkplan.

Vakantieopvang

Opvang buiten de eigen stamgroep vindt onder meer plaats tijdens de vakantie-opvang waarbij kinderen uit verschillende stamgroepen en locaties gezamenlijk deelnemen aan activiteiten of gecombineerd worden opgevangen. De vakantietijd moet een bijzondere tijd zijn voor kinderen, waarin leuke dingen ondernomen worden. Vaak samen met de ouders, maar dat kan ook in het dagverblijf of op de BSO. Vaak worden groepen van

verschillende locaties samengevoegd, om zo te komen tot het aantal kinderen dat ook in de schoolweken bijeen is.

Om bijzondere activiteiten te kunnen ondernemen wordt vaak door verschillende locaties samengewerkt, zodat bijvoorbeeld voor een uitstapje naar de dierentuin een grote bus kan worden gehuurd. Elke vakantie wordt een zo leuk mogelijk programma ontwikkeld door de pedagogisch medewerkers van de locatie, waarbij regelmatig een bijzondere activiteit plaatsvindt. Deze bijzondere activiteiten vinden plaats op verschillende dagen in de week, zodat alle kinderen de kans hebben aan dergelijke bijzondere dagen deel te nemen.

Hoewel van tevoren een programma wordt gemaakt voor elke vakantie, is het uiteindelijk afhankelijk van weer, kind aantallen en omstandigheden welke activiteiten wanneer plaatsvinden. Het kan dus voorkomen dat plannen op een laat moment gewijzigd moeten worden, of dat activiteiten spontaan georganiseerd worden. Met name dit laatste past binnen de visie van H³O dat opvang (en de pedagogisch medewerker) naast professioneel ook levendig en enthousiast moet zijn.

Gebruik van extra dagdelen

Bij de opvanglocaties van H³O kunnen ouders extra dagdelen afnemen. Dit kan een ouder aangeven bij de pedagogisch medewerker van de locatie. Wanneer de maximale groepsgrootte niet wordt overschreden kan een kind dan extra komen. De ouder wordt gevraagd een wijzigingsformulier in te vullen voor een correcte afhandeling van de kosten die overigens op het normale uurtarief wordt berekend.

Aanbieden en uitdagen

Op onze kinderopvang komen kinderen in de eerste plaats om plezier te beleven aan het spelen. Een spelend kind zal, ook zonder dat hij of zijn omgeving zich hiervan bewust is, van zijn spel leren. Onze pedagogisch medewerkers zijn zich echter wel degelijk bewust van de waarde van het spel. Door middel van spelen helpen zij het kind om zich optimaal te ontwikkelen. Zij lokken het spel uit door uitdagende materialen aan te bieden. Voorwaarde om tot spel te komen is dat de peuter zich veilig voelt. Alleen het kind dat zich volkomen op zijn gemak voelt, staat open voor nieuwe leerervaringen.

Een pedagogisch medewerker heeft steeds de algemene ontwikkelingslijn in gedachte wanneer zij naar het spel van de kinderen kijkt. Indien nodig wordt een kind bewust in zijn ontwikkeling gestimuleerd. Wanneer de pedagogisch medewerker een probleem bij de ontwikkeling vermoedt, bespreekt zij dit met de ouders.

Aanbieden en uitdagen - Buitenspel

Het IKC-concept biedt de stichting de mogelijkheid de kinderen binnen de school op te kunnen vangen en ze daar ook na schooltijd een vertrouwde en veilige plek te bieden. Toch betekenen de doorgaande lijn en integratie van opvang en onderwijs niet dat kinderen niet meer buiten de deur komen. Door samenwerking van verschillende locaties wordt een gevarieerd aanbod geboden en worden kinderen van verschillende scholen en verschillende wijken met elkaar in contact gebracht.

Maar ook binnen de eigen vertrouwde locatie is het belangrijk dat kinderen buiten komen. Tijdens de pauzes in de schooldag en na schooltijd kunnen kinderen spelen op het speelplein, waar ze in veel gevallen niet alleen de beschikking hebben over het speelgoed van de school maar ook dat van de BSO. Op deze manier kan een grotere keus aan verantwoord en uitdagend buitenspeelgoed aangeboden worden.

Tijdens de opvanguren worden de kinderen gestimuleerd om deel te nemen aan de natuur in hun eigen omgeving. Uit onderzoek van onder meer het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat zo'n 55% van de kinderen (bijna) nooit in de natuur komt. Het ontbreken van contact met natuur is een gemis vanwege de -inmiddels ook

wetenschappelijk bewezen - positieve effecten van natuur op een gezonde lichamelijke, psychosociale en geestelijke ontwikkeling van kinderen. H³O stimuleert het contact met de natuur, niet alleen tijdens het onderwijsprogramma maar ook in alle opvangvormen. Door ouders te wijzen op het belang van passende kleding voor elk weertype kunnen de kinderen elke dag buiten spelen.

In het werkplan van de opvanglocatie worden de mogelijkheden voor buiten spelen uitgewerkt Dit wordt gedaan door buitenspeelgoed aan te bieden, activiteiten in de natuur te ondernemen, maar ook door de kinderen lopend of met de fiets op te halen van de schoollocatie. Uitgangspunt hierbij is dat kinderen vanaf de leeftijd van 1½ jaar elke dag tenminste 15 tot 30 minuten in de buitenlucht doorbrengen.

Aanbieden en uitdagen - De waarde van spelletjes en verhalen

Spelletjes en verhalen zijn belangrijke instrumenten om de wereld te leren indelen en ontdekken. Mensen kunnen over levenloze dingen spreken alsof ze leven. Kinderen kunnen die notie al heel jong gebruiken. Ze spelen met het blokje alsof het loopt. Ze doen met een lege lepel alsof die stout kan zijn. Poesjes op een plaatje zeggen miauw, en het lammetje op hetzelfde plaatje drinkt bij zijn moeder. Ook bij oudere kinderen spelen fantasiespel en verhalen een belangrijke rol. Sprookjes, mythen en sagen, religieuze verhalen en legenden maken duidelijk dat er meer is tussen hemel en aarde dan de zichtbare concrete wekelijkheid. Bepaalde normen en waarden, morele principes, en vooral veel emoties worden tussenmenselijk begrepen en uitgewisseld in zulke verhalen.

Voor de organisatie van de werkelijkheid en voor het begrijpen van sociaal gedrag en gevoelens zijn zulke verhaaltjes heel belangrijk. Je leert er de werkelijkheid ook door kennen. Via de boekjes en verhaaltjes maak je meer mee dan je in een heel leven letterlijk zou kunnen meemaken. Het beleven van verhalen door voor te lezen, zelf te lezen of een film te kijken wordt dan ook aangeboden binnen de opvang. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen en worden verhalen of films met een destructief of agressief karakter vermeden. Naast sprookjes en fantasieverhalen worden Christelijke verhalen, liedjes en films regelmatig gebruikt op de opvang. Deze verhalen lenen zich vaak bij uitstek voor het overbrengen van waarden als liefde en respect voor de ander.

Ook worden kinderen gestimuleerd tot actief fantasiespel door toneelspel of verkleedpartijen. Zo kunnen de kinderen tijdens de opvang hun wereld op een eigen manier ontdekken en de complexe werkelijkheid op eigen tempo doorgronden.

Aanbieden en uitdagen - De rol van ICT

De locaties voor opvang zijn in de eerste plaats plekken in de leefwereld van kinderen. Met name op de BSO betekent dit dat ICT een belangrijke rol speelt. Mogelijkheden van mobiele telefonie, internet en spelcomputers stellen de organisatie soms voor lastige dilemma's. Alle drie nauwelijks meer weg te denken uit de leefwereld van kinderen, maar ook met een dunne scheidslijn tussen kansen en risico's. H³O stimuleert kinderen verantwoord om te gaan met de mogelijkheden van ICT. Het gebruik van mobiele telefoons is, vanwege de aanwezigheid van voldoende personeel, eigenlijk nooit nodig. De locaties zijn telefonisch bereikbaar en als de stamgroep verlaten wordt, wordt deze doorgeschakeld naar een mobiele telefoon van de locatie.

Internet is een belangrijke informatiebron voor de kinderen en biedt mogelijkheden tot sociale interactie met kinderen op andere locaties. De relatieve anonimiteit en het wereldwijde netwerk brengen echter ook risico's met zich mee. Daarom is het op de locaties van H³O niet toegestaan buiten het zicht van de pedagogisch medewerkers

achter internet te zitten. Ook wordt er een maximum gesteld aan de tijd die per dag achter de computer wordt doorgebracht.

De locaties van H³O beschikken ook over spelcomputers. Gamen kan, mits het verantwoord gebeurt een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het kind. Uit onderzoek blijkt dat met gamen de oog-handcoördinatie, het reactievermogen en strategisch inzicht worden getraind.

Op de BSO worden kinderen gestimuleerd ook op de computer samen te spelen. De onderlinge interactie en samenspel worden gestimuleerd op hele andere wijze: groepjes meiden die losgaan bij karaoke; een kluwen jongens rond het computerscherm - eentje aan de knoppen, de rest in spanning toekijkend, of twee kleuters die, tong uit de mond, samen die rare muis proberen te temmen.

De verschillende locaties hanteren verschillende werkwijze en regels aangaande het gebruik van de spelcomputers. Dit heeft te maken met de samenstelling van de groepen, het type computer en de alternatieve mogelijkheden van de locatie. Steeds meer wordt bekend over het risico van overgewicht bij kinderen die te veel achter de computer zitten. Om dit te voorkomen zouden ze minstens evenveel tijd aan buitenspelen moeten besteden, zo blijkt uit onderzoek.

Maar kinderen kunnen zich tegenwoordig ook achter het scherm in het zweet werken. Met de Wii-spelcomputer kunnen ze 'tennissen' en allerlei andere sporten doen. En wie van dansen houdt, kan zijn energie kwijt op de dansmat. Het is echter geen vervanging van 'echte' sporten. Sportieve games helpen de kinderen te ontdekken welke sport hen aanspreekt, kunnen het een kind een duwtje geven om een echte sport te kiezen.

Huiswerk

Met name in de hogere groepen van de basisschool krijgen kinderen meer te maken met huiswerk. Dit is een goede voorbereiding op het voortgezet onderwijs waar kinderen een wezenlijk deel van hun opleiding thuis voorbereiden, maar tegelijkertijd een last voor veel kinderen. Indien ouders het prettig vinden hier zelf bij betrokken te blijven en het kind te begeleiden, kan het huiswerk na de opvanguren thuis gemaakt worden. Binnen de opvang is het ook mogelijk huiswerk te maken onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers en indien mogelijk met hulp van de leerkrachten van school. De verantwoordelijkheid voor het begeleiden en controleren van het huiswerk van de kinderen berust echter altijd bij de ouders. De medewerkers van de kinderopvang dragen geen verantwoordelijkheid voor het correct of volledig maken van het huiswerk. Tevens wordt in het belang van de sociale cohesie van de stamgroep elke dag een minimale tijd besteedt aan gezamenlijk activiteiten ondernemen. De mogelijkheden voor het maken van huiswerk wordt per locatie beschreven in het pedagogisch werkplan.

Eten en drinken

Gezonde voeding is belangrijk, zeker voor opgroeiende kinderen. H³O stimuleert gezond eten en drinken bij alle vormen van opvang. Nagenoeg elke dag wordt de kinderen vers fruit aangeboden. Indien gegeten wordt tijdens het middaguur op de opvang wordt erop toegezien dat kinderen zoet en hartig eten afwisselen en dat er voldoende gedronken wordt. Ook gedurende de dag wordt geregeld drinken met eventueel een koekje of een snoepje aangeboden. Ook ten aanzien van eten en drinken geldt dat de ouders de meest bepalende persoon zijn in de opvoeding van het kind. Dit betekent dat over het eetpatroon overlegd wordt tussen pedagogisch medewerkers en ouders en dat in voorkomende gevallen kinderen die een dieet volgen of een allergie hebben afwijkend eten en drinken krijgen. Dit moet dan door de ouders bij de pedagogisch medewerkers kenbaar gemaakt worden.

Betrokkenheid van kinderen

H³O wil ruimte bieden aan participatie van kinderen bij de ontwikkeling en inrichting van het aanbod. Het betekent dat de pedagogisch medewerkers kinderen betrekken bij de inrichting van de ruimtes, het aanschaffen van speelgoed en de organisatie van activiteiten. Kinderen worden geïnformeerd over wat er allemaal gaat gebeuren en wat er van hen verwacht wordt. Daarbij wordt rekening gehouden met de mening van de kinderen. Dit betekent niet dat kinderen alles beslissen en dat pedagogisch medewerkers toelaten dat kinderen gewoon maar alles doen wat in hen opkomt.

Participatie houdt vooral in: samen zoeken en vormen van een kader waarbinnen de opvang plaatsvindt. Dit vraagt een actieve, stimulerende houding, met veel ruimte voor de inbreng van de kinderen.

Voor kinderparticipatie zijn verschillende methoden ontwikkeld. Locaties en teams hebben de vrijheid kinderparticipatie vorm te geven op een eigenwijze, beschreven in het pedagogisch werkplan. Dit heeft te maken met de samenstelling van de groep, de omgeving van de locatie en de werkwijze van het team. Een bekend hulpmiddel is de participatieladder van Hart. In dit model springen we met de kinderen van trede naar trede, afwisselend omhoog en omlaag:

1e trede: informeren (informatie geven)

2e trede: consulteren (informatie vragen)

3e trede: overleggen (over zaken die betrekking hebben op de buitenschoolse opvang maar ook over dingen die op het eerste gezicht niet vanzelfsprekend lijken, zoals gevoelens, de situatie thuis, opvoeding)

4e trede: meebeslissen

5e trede: zelf beslissen (hoe meer een kind zich opgenomen voelt in de groep, hoe beter het ook zelf beslissingen kan nemen)

Het is niet de bedoeling dat er lang en veel vergaderd wordt met de kinderen. Die komen om te spelen bij de opvang en niet om te vergaderen. De methode voor participatie kan echter ook tijdens de reguliere activiteiten gebruikt worden om kinderen als groep of individueel te betrekken bij aanbod en beleid. Dit model werkt, ben je vooral veel aan het praten met kinderen.

Methodieken voor het stimuleren van ontwikkeling

H³O wil kinderen van alle leeftijden de mogelijkheid bieden de eigen talenten te leren ontdekken en ontplooien, zodat ze als goed toegerust medemens de samenleving tegemoet treden. Hierbij wordt uitgegaan van een professionele werkwijze die niet alleen gebaseerd is op een verantwoorde pedagogische basis, maar waarbij ook gebruik gemaakt wordt van passende methodieken voor sociale ontwikkeling en het ontdekken en versterken van de competenties van het kind. Elke opvanglocatie is onderdeel van een IKC. Om de ontwikkeling van kinderen optimaal te stimuleren en te zorgen dat er een doorgaande lijn is worden de gebruikte methodieken op elkaar afgestemd. Er wordt in steeds intensievere mate samen gewerkt met de leerkrachten van de groepen een en twee. Thema's worden op elkaar afgestemd, activiteiten worden samen ondernomen, denk daarbij bijvoorbeeld aan openingsactiviteiten van een thema en werkwijzen worden op elkaar afgestemd.

Ontwikkeling van 0-4 jaar

In het aanbod voor 0-4-jarigen wordt op de opvanglocaties voornamelijk gebruik gemaakt van (onderdelen uit) de methode Uk&Puk, Startblokken, Piramide en Peuterplein voor het ondersteunen van de ontwikkeling van het jonge kind. Dit wordt onder meer zichtbaar in de volgende werkwijze van het Kinderdagverblijf en de Peuteropvang:

- a. Een dagschema dat houvast en veiligheid biedt door de dagelijkse vaste volgorde en rituelen;

- b. Activiteiten die afgestemd zijn op het ontwikkelingsniveau en de interesse van het kind, doordat de volwassenen de activiteiten baseren op dagelijkse observaties;
- c. Interacties en samenspel met volwassenen en andere kinderen, waarbij de volwassenen gebruik maken van interactiestrategieën en spelbegeleidingstechnieken;
- d. Dagelijks contact met de ouders (bij de overgang van de thuissituatie naar de opvangsituatie en vice versa) over voor het kind belangrijke gebeurtenissen en contact met ouders tijdens ouderbijeenkomsten over specifieke onderwerpen;
- e. Voor kinderen vanaf 2 ½ jaar een in hoeken ingerichte speel-leeromgeving die niet alleen veilig is, maar door de inrichting en de aanwezige materialen voldoende uitdaging biedt (zowel binnen als buiten).
- f. In de kinderdagverblijven en peuteropvang wordt gebruik gemaakt van verschillende observatiemethodes. De methode die gebruikt wordt sluit aan bij de methode van het IKC. Zo versterken we de doorgaande lijn tussen opvang en onderwijs. Elke methode volgt de ontwikkeling van de kinderen op sociaal-emotioneel, taal, reken en motorisch gebied. De meest gebruikte methodes zijn, Zo doe ik, Kijk, OVM en Bosos.
- g. Indien uit de observatielijst blijkt dat een kind bepaald gedrag nog niet laat zien, worden, in relatie met de ontwikkelingsmethode die in het centrum gebruik wordt, spelletjes en activiteiten gedaan om de sociaal-emotionele ontwikkeling van jonge kinderen te stimuleren
- h. Ook kunnen ouders tips en ideeën krijgen om spelenderwijs de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind te bevorderen. Zo kunnen ouders en opvang optimaal samen werken en heft het kind vanuit de kinderdagopvang een goede start.

Cognitieve ontwikkeling 2-4 jaar

De cognitieve ontwikkeling heeft betrekking op de taal en het denken. Wij gaan ervan uit dat de peuter leert van zijn ervaringen, die hij opdoet tijdens het spelen.

Door een peuterspeelzaal te bezoeken en deel te nemen aan de activiteiten, vergroot de peuter zijn leefwereld en neemt zijn omgevingsbewustzijn toe.

Wij willen de peuter zoveel mogelijk ervaringen laten beleven, die gewenst zijn voor een twee- tot vierjarige. Hiertoe creëren wij situaties waarin een peuter door ervaringen nieuwe aspecten van de wereld opdoet en deze leert te plaatsen. Wij dagen de kinderen uit om deze ervaringen te willen opdoen. Door de inrichting van de ruimte, het aangeboden materiaal en activiteiten, doet de peuter een schat aan kennis op.

De taalontwikkeling is een belangrijk onderdeel van de cognitieve ontwikkeling. Het gaat zeker niet alleen om actief taalgebruik (het spreken), maar ook om de passieve taalontwikkeling (de begripsvorming) en de non-verbale taal. Communicatie is belangrijk: de peuter leert de taal begrijpen en zelf iets duidelijk te maken. Stimuleren van de (Nederlandse) taalontwikkeling vindt op veel verschillende manieren vrijwel doorlopend plaats. Wij praten veel met de peuters, communiceren non-verbaal, lezen voor en vertellen, zingen en voeren gesprekken in de kring.

Motorische ontwikkeling 2-4 jaar

Bij de motorische ontwikkeling valt de groei van het lichaam op, maar ook de grove en fijne motoriek en de zintuigen ontwikkelen zich in hoog tempo. De peuter leert om zijn lichaam te beheersen en sturing te geven aan zijn lichaamsdelen. Dit aspect van ontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor de taal- en cognitieve ontwikkeling.

Wij bieden de peuter een veilige omgeving waar hij zich in eigen tempo motorisch kan ontwikkelen, gestimuleerd door het aanwezige materiaal. Wanneer wij signaleren dat de motorische ontwikkeling dreigt te stagneren, bieden wij de peuter specifieke spelletjes en spel materiaal.

Hoewel de leidsters uitgaan van de algemene ontwikkelingslijn op motorisch gebied, onderkennen zij dat de groei en vaardigheden van de peuter zich in eigen tempo

ontwikkelen. Doordat de peuter zich plezierig voelt in zijn eigen vel, krijgt hij de mogelijkheid zich optimaal te ontwikkelen. Wij willen bereiken dat de peuter op zijn eigen niveau goed kan functioneren en dat de groei ten aanzien van de sturingsmogelijkheden vloeiend verloopt.

Sociale competenties

Hieronder verstaan wij het uiten en benoemen van en het omgaan met emoties, het stimuleren van het zelfrespect en zelfwaardering, het omgaan met de omgeving en met anderen, alsmede het stimuleren van de creativiteit en fantasie om de belevingswereld te vergroten. Wij willen de sociale houding van een kind ten aanzien van zichzelf en zijn omgeving positief stimuleren.

Sociaal competenties 2-4 jaar

De peuter krijgt de kans zichzelf te leren kennen, accepteren en waarderen. Door hem een vertrouwde en veilige omgeving te bieden en consequent met hem om te gaan, verkrijgt hij een positief zelfbeeld. Wij wijzen wel het negatieve gedrag van een peuter af, maar nooit het kind zelf. Wij maken aan de peuter duidelijk dat er consequenties voortkomen uit zijn gedrag (oorzaak en gevolg).

De peuter leert dat hij ook deel uitmaakt van een groep. Hij leert respect te hebben voor de ander en bij te dragen aan een positieve groepssfeer.

Binnen de groep worden afspraken gemaakt, de groepsregels, die de leidster consequent hanteert.

Fantasie en creativiteit zijn onmisbaar om op te groeien tot een sociaal emotioneel sterk mens. Wanneer een kind zich betrokken voelt bij wat hij doet, zal de activiteit meer waarde hebben. Daarom bieden wij de peuter verschillende activiteiten en spelvormen die hem aanspreken, om zijn creativiteit en fantasie te vergroten.

Door veel verschillende mogelijkheden in materiaal, spel en overige activiteiten aan te bieden, leert de peuter om een keuze te maken en een eigen voorkeur te ontwikkelen.

Werken aan welbevinden 4-12 jaar

In de Buitenschoolse opvang werken we aan het versterken van sociale competenties. Omdat kinderen in deze leeftijd al veel tijd besteden aan ontwikkeling gedurende de schooldag, ligt het accent tijdens de Buitenschoolse Opvang meer op de onderlinge interactie en welbevinden. Hiervoor kunnen de BSO-locaties gebruik maken van het observatie-instrument Werken aan Welbevinden. Het doel van dit instrument is het verzamelen van informatie over het welbevinden van kinderen in een groep.

Alle ouders binnen de BSO wordt periodiek een gesprek aangeboden om te spreken over de ontwikkeling en het welbevinden van het kind op de BSO. Ouders beslissen zelf of zij behoefte hebben aan een gesprek. Zij kunnen hiervoor intekenen op het moment van de tien-minutengesprekken op de BSO.

Als vorm van feedback op de inzet van leidsters en de organisatie om een goede opvangomgeving voor kinderen te scheppen. Daarvoor kunnen ook de vragenlijsten over het welbevinden voor kinderen (vanaf 8 jaar) en voor ouders ingezet worden. Resultaten zijn primair bedoeld voor zelfreflectie en kunnen gebruikt worden voor oudergesprekken.

Zorg en aandacht voor problemen

Wanneer kinderen één of meerdere dagen per week naar de opvang gaan, wordt de opvang al snel een plaats van betekenis in het leven van het kind. H³O beschouwt dit als een waarde, maar ook als een verantwoordelijkheid. De opvang is een afspiegeling van de maatschappij en medewerkers worden ook hier geconfronteerd met kinderen met problemen thuis of op school, kinderen met gedragsproblemen of kinderen met een geestelijke of fysieke beperking. Informatie hierover kan worden verstrekt door ouders, door de school of vanuit de observaties van de pedagogisch medewerkers zelf. Indien problemen bij of met het kind vermoed of geconstateerd worden, wordt hier altijd professioneel op gereageerd. Dat betekent dat de constatering wordt besproken met

tenminste een collega van de opvang, met de ouders en indien mogelijk met de leerkracht van de school. Doel hiervan is een zo goed mogelijke keten van zorg in de thuissituatie, op school en bij de opvang.

Uitwerking, toetsing en evaluatie

In dit document staan de pedagogische uitgangspunten beschreven van de kinderopvang door H³O. Deze uitgangspunten zijn onder meer gebaseerd op het strategisch beleid van de Stichting H³O. Dit strategisch beleid wordt voor een periode van vier jaar vastgesteld voor de gehele stichting en biedt uitgangspunten voor kinderopvang, primair- en voortgezet onderwijs.

De wijze waarop invulling gegeven wordt aan de pedagogische taak is een belangrijke verantwoordelijkheid. Het pedagogisch beleidsplan is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en kennis en biedt een weloverwogen instrument voor pedagogisch medewerkers, ouders en andere professionals. Het beleidsplan wordt elke 2 jaar getoetst aan de wetenschappelijke en praktische inzichten van dat moment en waar nodig herzien.

Omdat de persoonlijke aanpak van medewerkers, kinderen en locaties kan verschillen moet dit beleidsplan altijd gelezen worden in relatie tot het werkplan van de locatie. De uitgangspunten in dit document zijn in deze werkplannen concreet uitgewerkt en vertaald naar de dagelijkse praktijk van de opvang. De pedagogische werkplannen worden jaarlijks door de teams herzien en gecontroleerd aan de hand van dit document.

De pedagogische werkwijze wordt elk jaar geëvalueerd door de GGD en bij de audits van de NCKO Kwaliteitsmonitor. Ook wordt de tevredenheid van ouders en kinderen gemeten om zo een duidelijk beeld te krijgen van de aansluiting tussen de pedagogische aanpak en de leefwereld van ouders en kinderen. Indien in de tussenliggende periode ingrijpende wijzigingen van inzicht vragen om een aanpassing van het beleid, wordt dit ook tussentijds herzien.

Plaatsings- (wen)beleid

Wanneer een kind nieuw op een kinderopvanglocatie wordt geplaatst wordt er vooraf met de ouders een intake gehouden. Hierin worden allerhande zaken besproken rondom de opvang van hun kind. In dit gesprek komt het wenbeleid aan de orde. Het is zaak om dat goed af te stemmen met de ouders.

Kinderopvanglocatie 0-4 jaar

Kinderen kunnen op de kinderopvang 0-4 jaar maximaal twee keer twee uur komen wennen. Zo kan een kind eerst samen met de ouder(s) komen kijken en is het maar een korte periode alleen op de kinderopvanglocatie. Ouders hebben op deze manier ook de mogelijkheid even een tijdje mee te kijken alvorens ze hun kind hier voor een langere periode achterlaten. Wanneer kinderen eenmaal geplaatst zijn worden ze opgevangen door de pedagogisch medewerker. Zodra ouders binnen komen neemt de pedagogisch medewerker het initiatief tot contact, vraagt aan de ouder hoe het met het kind is, of het lekker heeft geslapen, en of er nog bijzonderheden of veranderingen zijn met betrekking tot het kind. Vervolgens gaat de ouder samen met het kind kort even spelen waarna het vertelt dat het gaat werken. Pedagogisch medewerkers helpen/begeleiden dit proces.

Opvang 4-13 jaar

Wanneer een kind voor het eerst op een BSO locatie wordt opgevangen wordt er de mogelijkheid geboden om eerst een keer te komen wennen op de BSO. Verder afspraken hierover worden gemaakt op de locatie door de pedagogisch medewerker. Als het kind daadwerkelijk geplaatst is wordt er op de BSO de tijd genomen om het kind voor te

stellen aan de groep, wordt het kind bekend gemaakt met de ruimte van de BSO en wordt er verteld hoe de dag verloopt. Kortom het kind wordt bij de hand genomen om het wenproces zo prettig mogelijk te laten verlopen.

Gebruikte literatuur:

---

1. Strategisch beleid 2019-2023, Stichting H³O
2. Bouwstenen voor een pedagogisch kwaliteitskader kinderopvang. Landelijk Pedagogenplatform Kindercentra, Mei 2014
3. De NCKO-Kwaliteitsmonitor Kinderdagverblijven
4. De NCKO-Kwaliteitsmonitor, BSO
5. Child Development, Sroufe et al.
6. Social development, Schaffer
7. Ouders hebben de regie (manuscript), D. Timmers-Huigens
8. Kindparticipatie, zo pak je het aan, Lizzy de Wilde; Kidde Pedagogisch Tijdschrift voor de Kinderopvang
9. Alles wat ouders moeten weten over Gamem, Hettie Graafland; J/M voor Ouders
10. GGD Kennisnet
11. www.kaleidoscoop.org
12. www.scol.nl
13. www.CED.nl
14. www.eo.nl/werkindekerk